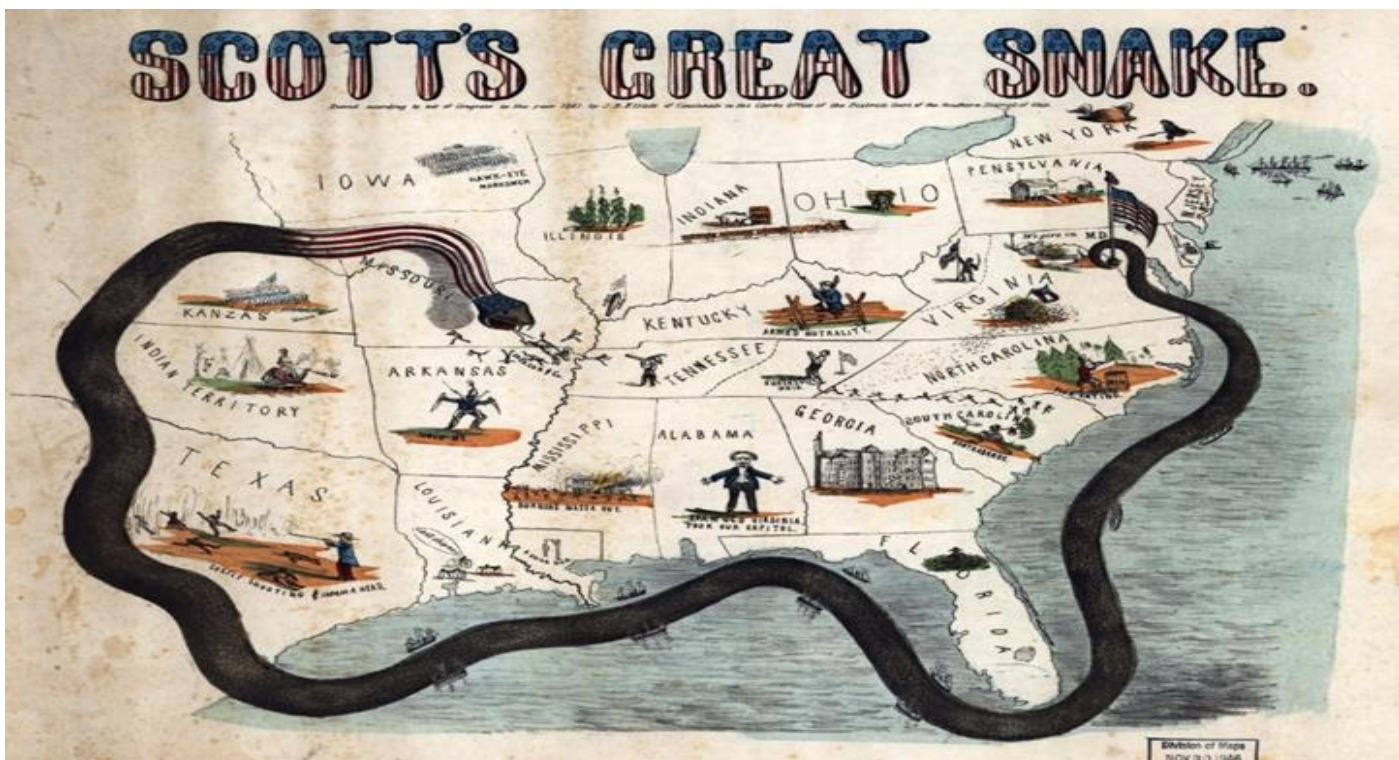

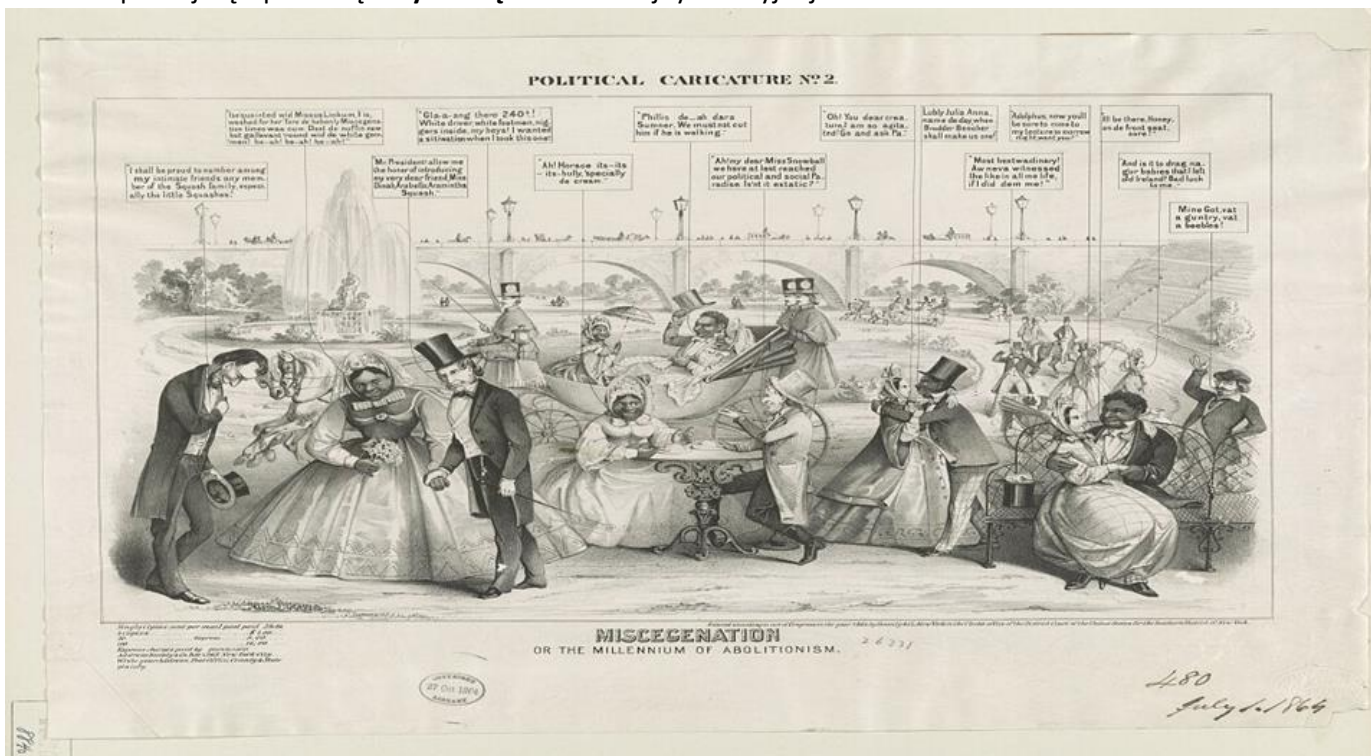
Zad. 1 Zapoznaj się z zamieszczoną niżej karykaturą z okresu wojny secesyjnej.

1.1. Określ, czyją strategię wojenną ilustruje karykatura: Północy czy Południa (podkreśl poprawną odpowiedź).

1.2. Uzasadnij odpowiedź odwołując się do elementów graficznych źródła: .....

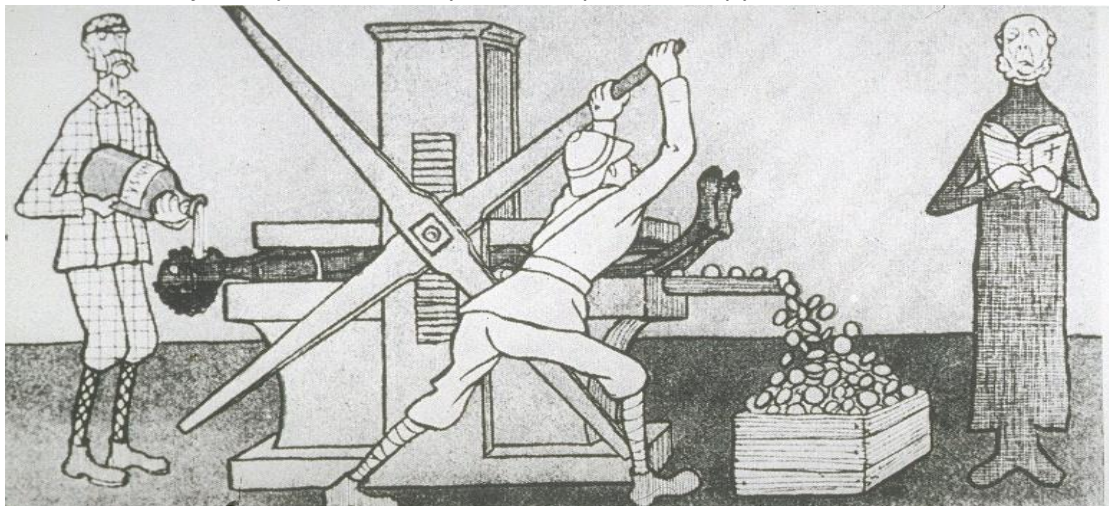
Zad. 2 Zapoznaj się z poniższą karykaturą z okresu wojny secesyjnej.

2.1. Określ, czyj punkt widzenia na kwestię niewolnictwa przedstawia karykatura - Unii czy Konfederacji (podkreśl poprawną odpowiedź).

2.2. Uzasadnij odpowiedź odwołując się do elementów graficznych źródła: .....

Zad. 3. Dokonaj analizy elementów rysunku i odpowiedz na pytanie.

Niemiecka karykatura przedstawiająca postępowanie kolonistów brytyjskich w Afryce. 1904, domena publiczna

3.1. Czym charakteryzował się kolonializm Europejczyków w XIX wieku?:

.....

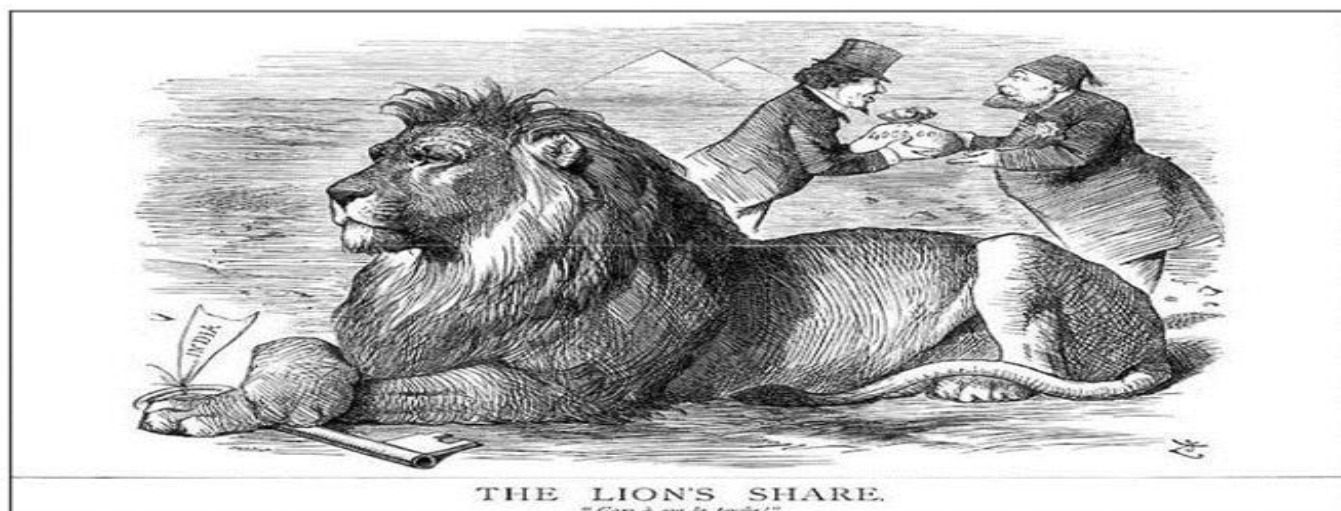
Zad. 4. Zapoznaj się ze źródłem 1 i źródłem 2.

Źródło 1. Nota Lorda Derby, ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii, do hr. Piotra Szuwałowa, ambasadora rosyjskiego w Londynie, przesłana w maju 1877 r. [fragment] Na pierwszym miejscu wśród [...] [interesów angielskich] stoi konieczność utrzymania otwartej, nienarażonej na szkody i nieprzerwanej komunikacji przez Kanał Sueski¹. Próba blokady lub w innej formie zakłócenia ruchu na samym kanale lub na jego przyległych terenach, musiałyby być uważane przez [...] [Anglię] za zagrożenie [...] i wyrządzenie ciężkich szkód handlowi światowemu. Z tych dwóch przyczyn każdy taki krok [...] nie dałby się pogodzić z utrzymaniem przez Anglię postawy biernej neutralności [...].

¹ Otwarcie żeglugi na Kanale Sueskim nastąpiło w 1869 roku. W listopadzie 1875 roku rząd angielski wykupił 44% akcji Towarzystwa Kanału Sueskiego i dzięki temu został jego największym akcjonariuszem.

Źródło: Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, Warszawa 1960, nr 40, s. 25.

Źródło 2.

Źródło 2. Rysunek nieznanego autora Lwia część, opublikowany w brytyjskim tygodniku satyrycznym Punch w 1876 r.

Podpis pod rysunkiem: Lwia część. Strzeż się! Napis na worku: 4 000 000 £ Napis przy kluczu: Indie

Postać po lewej: Benjamin Disraeli – premier Wielkiej Brytanii w latach 1868 i 1874–1880

Postać po prawej: Ismail Pasza – wicekról Egiptu w latach 1863–1879

Źródło: <http://punch.photoshelter.com/gallery-image/Victorian-Era-Cartoons/G0000czGdMEOaVXY/I0000eqT1Pn5E1hQ>

4.1. Na podstawie analizy źródeł 1. i 2. wyjaśnij, na czym polegało zagrożenie, o którym mowa w źródle 1: .....

.....

Zad.5. Przeczytaj tekst źródłowy.

Henryk Sienkiewicz, *Listy z podróży do Ameryki* [fragment]

Pytanie jest [następujące]: czy koleje prowadzone przez kraje puste do jakichś placówek cywilizacji, jak np. fort Yuma, opłacają się przedsiębiorcom? – ale i na to pytanie niepodobna inaczej odpowiedzieć, jak twierdząco. Przede wszystkim są przedsięwzięcia obliczone na lata. Przedsiębiorcy liczą na to, że np. Arizona przestanie być pustym krajem, gdy kolej ułatwi do niej drogę. Wiedzą dobrze, że bogactwa naturalne tego kraju, niewyczerpane kopalnie srebra, ściągną mnóstwo górników, że za górnikami pójdą handlujący, za tymi kolejno rolnicy, że powstanie przemysł. Jednym słowem: w Ameryce koleje otwierają ogromne przestrzenie [...]. Toteż zarządy [...] sprzedają rokrocznie setki tysięcy akrów kolonistom [z Europy, którzy] zapuszczają się w nieznanne strony nie lękając się ani Indian, ani odległości, byle znaleźć ziemię urodzajną, dostatek wody i drzewa. Z czasem też dochodzą do zamożności i prowadzą życie spokojne. W ten sposób na pustyniach Wielkiego Zachodu powstają miasta [...], a terytoria zmieniają się z wolna w stany.

Źródło: Stany Zjednoczone Ameryki Północnej 1865–1914. Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 38, oprac. W. Michowicz, Warszawa 1959 s. 14

5.1. Udowodnij tezę, że rozwój kolei odegrał w USA rolę integrującą państwo. Podaj argumenty z tekstu.

.....

Zad.6. Fragment opracowania historycznego

Właściciele fabryk w Anglii długo uważali, że ich sprzęt jest lepszy od każdego produkowanego gdzie indziej i przez wiele lat mieli całkowitą rację. Pierwsze ziarno wątpliwości zostało zasiane podczas Wielkiej Wystawy w 1851 roku. Kiedy Cyrus McCormick¹ zaprezentował tam swoją żniwiarkę, londyński „Times” początkowo ją wyśmiał, ale kiedy została zademonstrowana, zdobyła nagrodę, a „Times” przeproszał. Przykłady amerykańskiej myśli technicznej tak zaimponowały Brytyjczykom, że w 1853 roku liderzy przemysłu brytyjskiego wysłali znanego inżyniera i producenta urządzeń mechanicznych, Josepha Whithwortha, do Stanów Zjednoczonych [...]. Donosił [on, że] „robotnik wita wszystkie mechaniczne nowości z entuzjazmem, ponieważ dzięki swej wiedzy potrafi docenić ich wagę i znaczenie, jak na przykład fakt, że uwalniają go od harówki, jaką jest praca niewykwalifikowanej siły roboczej”. [...] Whithworth przemawiał z pozycji człowieka wyraźnie zainteresowanego mechanizacją na większą skalę. Maszyny były jego życiem, projektował je i konstruował. Im więcej maszyn kupili pracodawcy, tym był szczęśliwszy. Ale w Anglii, chociaż dalekowzroczni pracodawcy chcieli wyposażyć swoje fabryki w najnowsze urządzenia, pracownicy wcale tego nie chcieli i przeciwko temu walczyli.

¹ Cyrus McCormick – amerykański konstruktor i wynalazca maszyn rolniczych.

Źródło: R. Brandon, Singer i maszyna do szycia. Miłość, marzenia, kapitalizm, Warszawa 2006, s. 135–136.

6.1. Wyjaśnij, w jaki sposób – zdaniem autora tekstu – postawa robotników mogła wpłynąć na postęp techniczny w przemyśle brytyjskim i amerykańskim w połowie XIX w.:

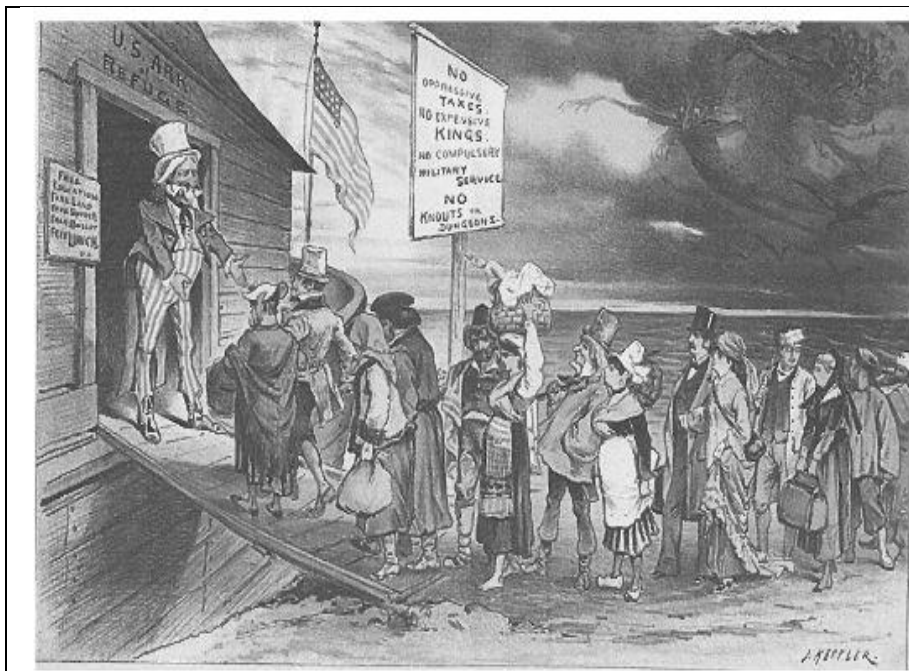
.....

Zad. 7. Wyjaśnij wymowę karykatury, odwołując się do napisu i elementów graficznych.

	<p>Napis na strzykawce: Jad wścieklizny. 1 Ludwik Pasteur (1822–1895) – francuski chemik i prekursor mikrobiologii. Źródło: http://images.fineartamerica.com/images-medium-large/1-louis-pasteur-1822-1895-granger.jpg</p> <p>7.1. .....</p>
--	--

Zad.8.

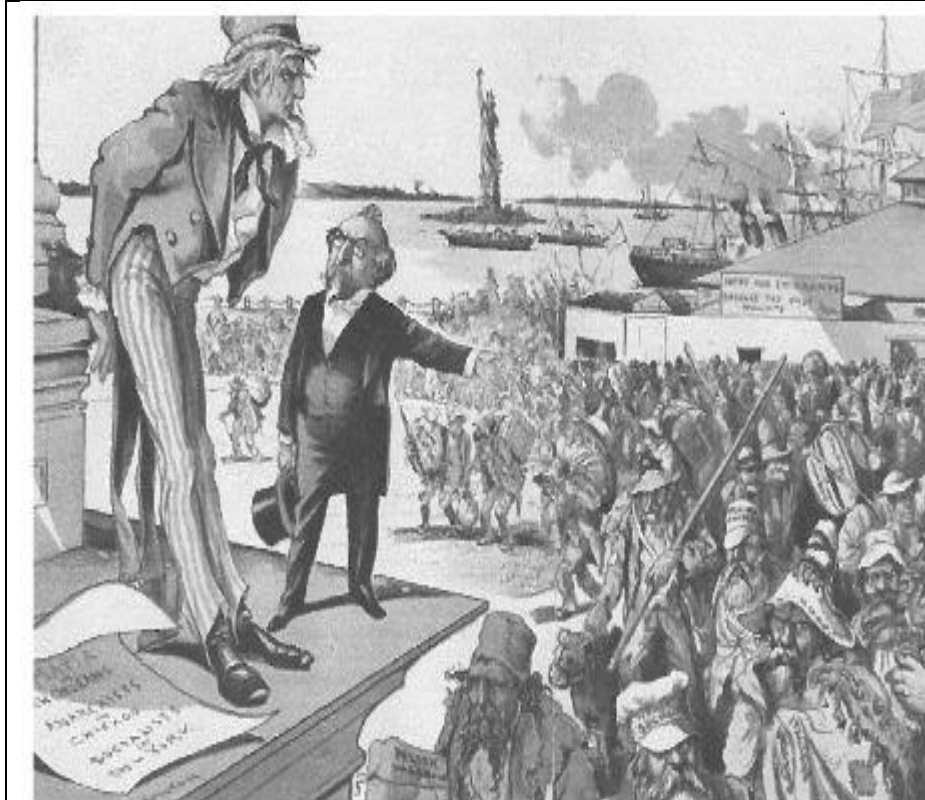
Źródło 1. Amerykański rysunek propagandowy, 1880 r. i źródło 2. Amerykański rysunek propagandowy, 1891 r.

Źródło 1:

Napis nad wejściem: Amerykańska arka dla uchodźców.
Napis na tabliczce przybitej do słupa: Żadnych dotkliwych podatków, żadnych kosztownych królów, żadnej obowiązkowej służby wojskowej, żadnych batów w lochach.
Napis na tablicy przybitej do arki: Darmowa edukacja, wolny kraj, wolność słowa, wolne wybory, darmowy obiad.

Na podstawie:
http://museum.msu.edu/exhibitions/virtual/immigrationandcaricature/_images_collection/7572-750.jpg

Źródło 2:

Napis na kartce: Mafia w Nowym Orleanie, anarchiści w Chicago, socjaliści w Nowym Jorku.
Napisy na czapkach i tobołkach: Niemiecki socjalista, Rosyjski anarchista, Polski włóczęga, Włoski bandyta, Angielski skazaniec, Irlandzki biedak.

Na podstawie:
<http://i.imgur.com/LwNP3.jpg>

8.1. Rozstrzygnij, który z rysunków satyrycznych wyraża opinię zwolenników, a który przeciwników napływu imigrantów do Stanów Zjednoczonych. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

Zad. 9.

Ówczesnym głównym towarem eksportowym Konga była kość słoniowa. Leopold II zamierzał ogołocić z niej całą swoją kolonię. By to zrealizować, nic nie mogło stanąć mu na przeszkodzie. Standardem ówczesnych mocarstw kolonialnych było traktowanie tubylców: Hindusów, Indian, Eskimosów, Afrykanów jako ludzi gorszej kategorii. Nieraz w ogóle nie dopatrywano się w nich cech ludzkich, a w wielu przypadkach traktowano ich jako część fauny, która albo da się podporządkować, albo zostanie wytrzebiona. Niemcy wiedli w tym prym, nie gorsi byli Brytyjczycy czy Amerykanie, ale król Leopold i jego kongijscy zwierzchnicy byli wyjątkowo bezlitośni.

Od samego początku swojej obecności w Afryce zaczęli brać masy ludzi do niewoli, palić całe wioski, tupać z żywego inwentarza plemiona, a wszelkie oznaki niesubordynacji karać śmiercią. Powołano specjalne milicyjne oddziały Force Publique złożone z Afrykanów pod dowództwem Europejczyków, by egzekwować nowe prawo. Jednostki formowane były z członków wrogich sobie plemion, co potęgowało tylko ich bezwzględność. Funkcjonowanie Konga wielu autorów porównywało do obozów koncentracyjnych i radzieckich gułagów, czy szerzej – do systemów totalitarnych ze swoim terrorem, systemem konfidentów, obeszwałniającą kontrolą, szkołami paramilitarnymi i rozwiniętym systemem kar oraz tortur. Z tym że w Afryce było jednak znacznie gorzej

Bez względu na wiek, płeć i kondycję fizyczną, mimo chorób oraz ran każdy musiał harować do upadłego. Najwięcej niewolników zostawało tragarzami, niezbędnymi w jakichkolwiek przedsięwzięciach w dżungli. W połowie lat 90. roczne zapotrzebowanie na tragarzy wynosiło 50 tysięcy osób. Całe zastępy pracowały również przy budowie kolei. W tym przypadku, miesięcznie odnotowywano tysiące zgonów. Wycieńczony niewolnik po prostu konał w zaroślach, pozostawiony na pastwę losu. Z tego powodu wkrótce trupy zaczęły zaśmiecać całe Kongo. Jednocześnie, wiadomości przekazywane opinii publicznej w Europie na temat Wolnego Państwa Konga rysowały nową kolonię jako istny raj na ziemi, uosobienie humanitaryzmu i filantropii.

Odcięte dłonie i stosy trupów - Sytuacja w Kongu z roku na rok zaczęła eskalować. Większość gubernatorów kolonii, oficerów czy przedstawicieli kolejnych spółek handlowych przestało widzieć w Kongijczykach ludzi. Z pozostałych po tym okresie setkach materiałów archiwalnych, głównie w postaci listów, dzienników, raportów, wspomnień oraz fotografii wynika, że życie tubylców nie przedstawiało żadnej wartości. Strzelano na przykład do tubylców dla sportu. Jeden z oficerów, niejaki René de Permentier, stacjonujący w połowie lat 90. XIX wieku w rejonie równikowym, kazał wyciąć wokół swojego domu wszelkie zarośla, by móc strzelać z ganku do przypadkowych przechodniów. Gdy jakaś z niewolnic grabiąca podwórko pozostawiła na trawniku choć jeden liść (przypominam, że rzecz dzieła się w dżungli!), mordował w sumie dziesięć kobiet. Natomiast gdy ścieżka biegnąca przez las nie była należycie zadbana, zlecał zabicie pierwszego lepszego dziecka.

Inni biali Europejczycy wpadli na jeszcze wymyślniejsze sposoby propagowania cywilizacji, takie jak gotowanie żywcem ludzi, przywiązywanie nagich tubylców do drzew czy bambusowych pali na całe dni, obcinanie głów, języków, uszu, nosów, dłoni i batożenie chicotte – pejcem z wysuszonej, hipopotamiej skóry. Pewien administrator skazał grupę dzieci na chłostę, że jego obecności miały czelność się zaśmiać podczas zabawy. Jednak to odcięta, uwędzona czarna dłoń stała się symbolem terroru. Dłoń odcinano wszystkim pod byle pozorem, tak że po kilku latach w Afryce rojło się od kalek. Dłoń służyła również za dowód. Każdy członek Force Publique otrzymywał określoną ilość naboju. Jeden nabój równał się jednemu zabitemu. By dowódca oddziału miał pewność, że jego podwładni nie marnują amunicji np. w polowaniach, kazał pokazywać sobie właśnie odcięte dłonie. Force Publique również składali się z niewolników, często niedożywionych albo wprost głodujących, więc nie było niczym dziwnym, że niekiedy ryzykowali użycie amunicji w innych niż egzekucyjnych celach, a zdarzało się również, że chybiali. By uniknąć kary, ucinali dłonie żywym niewinnym osobom, wędzili i całymi koszami, liczącymi nieraz tysiące sztuk, wręczali dowódcy makabryczne dary. Wiele przekazów mówi, że również głowy były mile widziane.

<https://ciekawostkihistoryczne.pl/2020/07/08/odciete-dlonie-symbolem-bestialstwa-w-belgijskim-kongu-tragedia-o-ktorej-milczal-swiat/>

9.1. Odpowiedz, jakie były motywy tak okrutnych działań Europejczyków wobec podbitych ludów?

.....